

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
ІМЕНІ АДМІРАЛА МАКАРОВА
Факультет екологічної та техногенної безпеки
Кафедра екології та природоохоронних технологій

Код РПНД

ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор з науково-педагогічної роботи

Слободян С.О.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЕКОЛОГІЯ ТА ЕКОЛОГІЧНА ЕТИКА»**

**PROGRAM OF THE DISCIPLINE
ECOLOGY AND ENVIRONMENTAL ETHICS**

рівень вищої освіти _____ перший

level of higher _____ education firstand

тип дисципліни _____ вибіркова

type of discipline _____ selective

мова(и) викладання _____ українська

language(s) teaching _____ Ukrainian

Миколаїв 2021

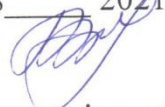
Робоча програма навчальної дисципліни «Екологія та екологічна етика» є однією із складових комплексної підготовки фахівців галузі 07 Управління та адміністрування, спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування, освітньої програми «Фінанси, банківська справа та страхування» “_25_”_08_ 2021 року. – 16 с.

Розробники: д.б.н., проф. І.В. Наконечний

Проект робочої програми навчальної дисципліни «Екологія та екологічна етика» розглянуто на засіданні кафедри екології та природоохоронних технологій

Протокол від №_1_ від “_25_”_08_ 2021 року.

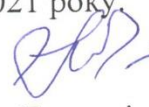
Завідувач кафедри

 Трохименко Г.Г.

Проект робочої програми навчальної дисципліни «Екологія та екологічна етика» розглянуто методичною комісією факультету екологічної та техногенної безпеки

Протокол від №_7_ від “_25_”_08_ 2021 року.

Голова

 Літвак С. М.

Проект робочої програми навчальної дисципліни «Екологія та екологічна етика» погоджено з навчальним відділом

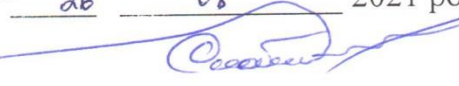
Начальник відділу

 Лабарткава А.В

Робочу програму навчальної дисципліни «Екологія та екологічна етика» затверджено Навчально-методичною радою НУК

Протокол від №_9_ від “_26_”_08_ 2021 року.

Голова НМР НУК

 Є.І. Трушляков

© НУК, 2021 рік

ЗМІСТ

Вступ	3
1. Опис навчальної дисципліни	3
2. Мета вивчення навчальної дисципліни	3
3. Передумови для вивчення дисципліни	4
4. Очікувані результати навчання	4
5. Програма навчальної дисципліни	5
6. Методи навчання, засоби діагностики результатів навчання та методів їх демонстрування	8
7. Форми поточного та підсумкового контролю	9
8. Критерії оцінювання результатів навчання	10
9. Засоби навчання	11
10. Рекомендовані джерела інформації	13
Результати перегляду робочої програми навчальної дисципліни «Екологія та екологічна етика»	17

ВСТУП

Анотація.

Програма навчальної дисципліни «Екологія та екологічна етика» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Фінанси, банківська справа та страхування» для підготовки фахівців першого рівня вищої освіти - бакалаврів спеціальності 078 «Фінанси і кредит». Цей курс входить до блоку дисциплін, які пропонуються за вибором студентів із метою розширення їх освітньо-професійного базису знань, формування у них еколого-етичного світогляду та детального ознайомлення майбутніх економістів із екологічними складовими сучасної економіки України та функціонування світового суспільства. Саме екологічна етика, яка пропонує та захищає систематичну і всебічну концепцію моральних взаємовідносин між людьми і природою дозволяє сформувати повноцінну сучасну особистість – громадянина України.

Ключові слова: еколого-економічні проблеми Півдня України, екологічна економіка, еколого-раціональні шляхи економічного розвитку, концепція сталого розвитку, сучасна екологічна етика.

Abstract

The program of the discipline "Ecology and Environmental Ethics" is compiled in accordance with the educational and professional program "Finance, Banking and Insurance" for the training of specialists of the first level of higher education - bachelors of specialty 078 "Finance and Credit". This course is part of the block of disciplines that are offered at the choice of students in order to expand their educational and professional knowledge base, form their environmental and ethical worldview and get acquainted with future economists with the environmental components of the modern economy of Ukraine and the functioning of the world society. It is environmental ethics that proposes and protects the systematic and comprehensive concept of moral relations between people and nature that allows you to form a full-fledged modern personality – a citizen of Ukraine.

Key words: ecological and economic problems of the South of Ukraine, ecological economy, ecological and rational ways of economic development, the concept of sustainable development, modern environmental ethics.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів - 3	Галузь знань - 07 Управління та адміністрування	Обов'язкова	
Модулів – 1		Рік підготовки:	
Змістових модулів – 3		2-й	2-й
Електронний адрес РПНД на сайті Університету	072 Фінанси, банківська справа та страхування	Семестр	
		3-й	4-й
		Лекцій	
Індивідуальне дослідне завдання – не передбачено, проте підтримується (у формі реферату чи оглядової доповіді)	Освітня програма - Фінанси, банківська справа та страхування	30 год	10 год
		Практичних	
		-	-
Загальна кількість годин – 90	Освітній рівень – Перший (бакалаврський)	Самостійна робота	
		60 год	80 год
		Індивідуальні завдання – не передбачені	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 год; самостійної роботи студента – 3 год.		Вид контролю – залік	
		Форма контролю: усна / комбінована	

2. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Рекреаційні ресурси Південного регіону України» є формування у студентів відповідно до освітньо-професійної програми таких фахових компетентностей:

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК11. Здатність спілкуватись із представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань)

ЗК13. Здатність реалізувати свої права і обов'язки, як члена суспільства та усвідомлювати цінності вільного демократичного суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права. Прав і свобод людини і громадянина України;

СК10. Здатність визначати. Обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення.

3. Передумови для вивчення дисципліни

Передумовами для вивчення дисципліни «Екологія та екологіяна етика» є дисципліни, які мають бути вивчені раніше: Економічна географія України, Регіональна економіка.

4. Очікувані результати навчання

Вивчення навчальної дисципліни «Рекреаційні ресурси Південного регіону України» передбачає формування та розвиток у студентів таких результатів навчання:

ПР12. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей проблем та способів їх вирішення до фахівців і не фахівців к фінансовій сфері діяльності;

ПР19. Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.

ПР21. Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю. Зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення, як демократичної, соціальної правової держави.

ПР23. Визначати досягнення та ідентифікувати цінності суспільства на основі розуміння місця предметної області у загальній системі знань, використовувати різні види та форми активності для ведення здорового способу життя.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовний модуль 1. Основи загальної екології

Тема 1. Предмет і завдання екології.

Коротка історія та напрямки розвитку науки. Структура і напрями розвитку сучасної екології. Предмет вивчення теоретичного та практичного напрямів в екології. Зв'язок екології з іншими науками. Роль науки у розвитку екологічної культури [7, с. 4-7; 8. С.4-5].

Тема 2. Екологічні особливості Півдня України.

Геологічні, кліматичні та палеоекологічні аспекти формування Північно-Західного Причорномор'я. Еколого-економічні характеристики давніх суспільств регіону. Агрогенна трансформація степів та її наслідки [3, с.5-16; 4, с.11-17; 5, с. 72-74].

Тема 3. Антропогенний вплив на біосферу та його наслідки

Види природного та антропогенного забруднення. Антропогенні джерела забруднення атмосфери, основні забруднюючі агенти. Антропогенна деградація довкілля. Техногенна трансформація природного середовища [1, с. 22-35; 2, с. 117-124, с. 209-211].

Тема 4. Екологічний моніторинг.

Види моніторингу. Основні задачі моніторингу. Основні методи екологічних досліджень: спостереження, прогноз, моделювання, моніторинг. Використання результатів моніторингу природних об'єктів в системі економічних взаємовідносин [7, с.56-59, с.140-145, с.162-168].

Тема 5. Екологічна сертифікація та еколого-економічна конкуренція у виробництві

Поняття про сертифікацію виробництва та сертифікацію продукції. Екологічна сертифікація. Сучасні міжнародні та національні законодавчі вимоги щодо екологічної сертифікації виробництва. Поняття про екологічний податок та форми його сприйняття. [9].

Змістовний модуль 2. Основи спеціальної екології Північно-Західного Причорномор'я

Тема 6. Екологія водойм та прибережних водних ресурсів

Забруднення водного середовища. Основні забруднюючі агенти. Прісноводна та морські гідроекосистеми під впливом техногенної деструкції. Техногенна деструкція внутрішніх водойм і судноплавних водотоків. Природна деструкція прісноводних водойм. Евтрофікація водойм. Теплове забруднення водойм [1, 203-235, с.280-282].

Тема 7. Водне господарство – екологічні та економічні аспекти. Прісноводні екосистеми річок та озер. Зрошувальні землі та особливості їх використання. Перспективи водогосподарчої діяльності в Україні. Міська водогосподарча інфраструктура [6; 8, с.41-44].

Тема 8. Ґрунти та екологічні аспекти їх експлуатації. Ерозія та засолення ґрунтів. Опустелювання. Кліматичні зміни та їх антропогенна природа. Заходи боротьби з кліматичними змінами та їх впливом на ґрунти і землекористування в цілому [4, с. 56-62; 5, с. 117-119, 236-239].

Тема 9. Наземно-повітряне середовище як середовище життя.

Атмосфера. Екологія атмосфери. Забруднення атмосферного повітря під впливом природних і техногенних факторів впливу. Оцінка екологічної ситуації в Україні. Екологічні проблеми Миколаївщини [6].

Тема 10. Екологія та здоров'я людини

Екологія людини – біологічні і соціальні аспекти. Етноекологічні проблеми. Здоров'я, як економічний парматер. Медична екологія. Якість життя. Вплив середовища на здоров'я людини. Програмні документи ВООЗ щодо умов середовища для життя людини [11].

Змістовний модуль 3. Екологічна етика та охорона навколишнього середовища

Тема 11. Екологічна етика.

Філософсько-екологічна методологія збереження життя на Землі. Формування нового екологічного мислення. Соціальна екологія та її проблеми. Роль та завдання екологічної освіти та виховання. Забезпечення безперервності цього процесу [10, с.4-12, с.31-36, с. 116-120].

Тема 12. Формування екологічної етики і моралі людини та їх місце в сучасному Світі.

Екологічна культура та світогляд. Екологічний бізнес, його основні напрямки. Екологічний моніторинг оточуючого середовища, цілі та задачі. Складові екологічної культури. Екологічна освіта та виховання, їх роль у формуванні екологічної культури [10, с. 30-39].

Тема 13. Збереження ресурсів планети та біосфери – одне з найважливіших завдань сучасної цивілізації.

Основні форми, обсяги і наслідки антропогенного впливу на навколишнє середовище. Парниковий ефект, кислотних дощів. Опустелювання. Природні і антропогенні катастрофи та надзвичайні ситуації. Проблеми перенаселення, перевиробництва і пере забруднення. Проблеми утилізації відходів [7, с.226-235; 8, с.55-59, с. 116-120].

Тема 14. Еколого-раціональні системи та принципи.

Екологічні особливості галузевого використання природних ресурсів та екотехнологій. Еколого-енергетичні проблеми й шляхи їх вирішення. Урбоекологічні проблеми. Головний принцип сучасного економічного регулювання взаємовідносин суспільства і природи – «забруднюючий – сплачує» [6; 8, с. 360-368; 9].

Тема 15. Екологічні принципи раціонального використання природних ресурсів

Національна і глобальна екополітика. Найліпші досягнення у вирішенні природоохоронних проблем в країнах світу. Глобальні і регіональні проблеми. Міжнародна діяльність в галузі збереження біосфери і цивілізації. Види і напрями діяльності. Міжнародні інститути у сфері природоохоронної діяльності. Участь України у міжнародному співробітництві в галузі охорони навколишнього середовища [6; 8, с. 12-19; 9].

5. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	Усього	денна форма у тому числі				Усього	Заочна форма у тому числі			
		Лек.з.	Пр.з.	Лаб.з.	Сам.роб.		Лек.з.	Пр.з.	Лаб.з.	Сам.Роб.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Основи загальної екології										
Тема 1. Предмет і завдання екології.	6	2			4	6				6
Тема 2. Екологічні особливості Півдня України.	6	2			4	8	2			6
Тема 3. Антропогенний вплив на біосферу та його наслідки	6	2			4	6				6
Тема 4. Екологічний моніторинг.	6	2			4	8	2			6
Тема 5. Екологічна сертифікація та еколого-економічна конкуренція у виробництві.	6	2			4	6				6
Разом	30	10			20	34	4			30
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Основи спеціальної екології										
Тема 6. Екологія водойм та прибережних водних ресурсів	6	2			4	6				6
Тема 7. Водне господарство – екологічні та економічні аспекти.	6	2			4	6				6
Тема 8. Ґрунти та екологічні аспекти їх експлуатації.	6	2			4	6				6
Тема 9. Наземно-повітряне середовище як середовище життя.	6	2				6				6
Тема 10. Екологія та здоров'я людини	6	2			4	8	2			6
Разом	30	10			20	32	2			30

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 3. Екологічна етика та охорона навколишнього середовища												
Тема 11. Екологічна етика.	6	2				4	4					4
Тема 12. Формування екологічної етики і моралі людини та їх місце в сучасному Світі.	6	2				4	4					4
Тема 13. Збереження ресурсів планети та біосфери – одне з найважливіших завдань сучасної цивілізації.	6	2				4	6	2				4
Тема 14. Еколого-раціональні системи та принципи.	6	2				4	4					4
Тема 15. Екологічні принципи раціонального використання природних ресурсів	6	2				4	6	2				4
<i>Разом</i>	30	10				20	24	4				20
Залік												
<i>Усього годин</i>	90	30				60	90	10				80

6. ПРАКТИЧНІ ТА ЛАБОРАТОРНІ ЗАНЯТТЯ - НЕ ПЕРЕДБАЧЕНІ

7. САМОСТІЙНА РОБОТА

Розподіл годин самостійної роботи для студентів денної форми навчання:

- підготовка до лекційних занять – 0,5 год/1 год. занять (1 година на 1 лекцію);
- написання рефератів, аналіз практичних, проблемних ситуацій (обсяг однієї роботи 10-20 аркушів А4) – мінімум 15 годин на 1 роботу;
- підготовка до контрольних заходів – (15-30) год. на 1 захід.

Завдання для самостійної роботи

№	Назва теми	Кількість годин	
		Денна	Заочна
1	Підготовка до лекцій	10	20
2	Підготовка до усного опитування на лекціях	20	30
3	Підготовка реферату чи доповіді (за бажанням)	(+15)	(+25)
4	Підготовка до модульних контрольних робіт	10x3=30	10x3=30
Разом		60	80

8. Методи навчання, засоби діагностики результатів навчання та методів їх демонстрування

Набуття здобувачами необхідних компетенцій відбувається через засвоєння програмного матеріалу та активізацію навчального процесу, а саме:

- роботою з літературою - опрацювання різних видів джерел, спрямоване на формування нових знань, їх закріплення, вироблення вмінь і навичок;
- лекційне роз'яснення матеріалу - словесне подання інформації, розкриття причинно-наслідкових зв'язків і закономірностей у розвитку природи та екосистеми;
- дискусії - обмін поглядами щодо конкретної проблеми з метою набуття нових знань, зміцнення власної думки, формування вміння її обстоювати;
- диспут - цілеспрямоване зіставлення різних поглядів на наукову чи суспільну проблематику з метою формування у здобувачів оцінних суджень, зміцнення світоглядних позицій;
- демонстрування - наочно-чуттєве ознайомлення здобувачів з явищами, процесами, об'єктами в їх природному вигляді;

При викладанні лекційного матеріалу застосовується як класична форма у вигляді лекції-презентації, лекції-доповіді, також і лекція-співбесіда. Також використовуються відеоматеріали, аудіоматеріали, а також схематична наочність.

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання за дисципліною «Екологія та екологічна етика» передбачено:

- коротке опитування студентів під час лекційних занять;
- модульні тестові контролю;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- підготовка та захист реферативної роботи з обраної студентом теми;

9. Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль проводиться на окремих лекційних заняттях з метою оцінки рівня засвоєння навчального матеріалу. В межах усних опитувань передбачені також питання для контролю результатів виконання завдань самостійної роботи. Підтримуються будь які можливості розвитку самостійної роботи студента за темами занять із наступним відображенням результатів у презентаціях, доповідях тощо.

Досягнення студента оцінюються за 100-бальною системою Університету.

Підсумкова оцінка навчального курсу включає в себе оцінки з поточного контролю і оцінки заключного етапу (за необхідності). У кожного компонента своя частка в загальній системі оцінок. У проміжних оцінках студент може набрати від 0 балів до 100 балів. Під компонентом проміжних оцінок розуміються поточні оцінки протягом семестру (активність, участь в дискусіях; виконання завдань та інше).

Підсумкова оцінка навчального курсу є сумою проміжних оцінок і заключної оцінки.

Форми контролю результатів навчальної діяльності студентів, відображених у вигляді доповідей, перекладів, аналітичних узагальнень, реферативних робіт і презентацій

Доповідь, реферат, презентація, балів	Критерії оцінювання
15	Робота виконана у встановлений термін. Виконана самостійно, студент чітко розуміє поставлені завдання та цілі завдання, вміло користується доступними матеріалами мережі Інтернет, картографічними матеріалом, довідниками, методичними рекомендаціями тощо. Здатен самостійно використовувати рекомендовані методи статистичної обробки отриманих результатів і формулювати висновки.
12	Робота виконана у встановлений термін. Студент виконує роботу після консультації викладача, згідно з узгодженим планом, самостійно знаходить літературні джерела, в цілому правильно формулює об'єкт і предмет дослідження, робить висновки в підрозділах чи в загальному переліку останніх.
10	Робота виконана з порушенням встановлених термінів. Студент виконує роботу після консультації викладача; неточно і не повністю розкриває об'єкт і предмет дослідження, погано орієнтується в літературі та правих її оформлення, допускає грубі неточності у висновках.
незараховано, відправлена на доопрацювання	Робота виконана з порушенням встановлених термінів. Студент не може самостійно виконати роботу та формулювати висновки.
незараховано	Робота не виконувалась, виконана без дотримання формальних вимог з оформлення та подання, або містить ознаки плагіату
Максимальна оцінка студента за даний компонент програми 15 балів	

Форми контролю результатів навчальної діяльності студентів та їх оцінювання при усному опитуванні

Критерії оцінювання	
<i>Оцінка „відмінно”</i>	Студент дає абсолютно правильні відповіді на теоретичні питання з викладенням оригінальних висновків, отриманих на основі програмного чи додаткового матеріалу та нормативних документів. Демонструє системні знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою.
<i>Оцінка „дуже добре”</i>	Теоретичні запитання розкрито повністю на основі програмного і додаткового матеріалу. Добре орієнтується і демонструє узагальнені знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою.
<i>Оцінка „добре”</i>	Теоретичні запитання загалом розкрито в межах програмного матеріалу. Здатен до логічного узагальнення наданих даних із допомогою викладача.
<i>Оцінка „задовільно”</i>	Теоретичні запитання розкрито частково, при відповіді на питання в межах програмного матеріалу допускає помилки. Погано орієнтується в матеріалі і без допомоги викладача не може його узагальнити.
<i>Оцінка „задовільно (достатньо)”</i>	Орієнтується в межах вивченої тематики, проте відповідь на питання надає з суттєвими помилками. Зустрічається зі значними труднощами при поясненні своєї відповіді.
<i>Оцінка „не зараховано”</i>	Студент відповіді на питання не надає, або на занятті відсутній

Поточний модульний контроль у формі письмового чи усного тестування

Правильних відповідей, %	100	90	80	70	60	50	40	30	20	10
Бал зарахування	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1

Форми контролю та розподіл балів за ними

№	Форма контролю	Кількість годин	
		Денна	Заочна
1	Відвідування лекційних занять	15x2=30 балів	3x10 бали = 30 балів
2	Опитування на лекційних заняттях	10x4=40	4x10=40
3	Поточний модульний контроль	МКР1:10балів МКР2:10 балів МКР3:10 балів	МКР1:10балів МКР2:10 балів МКР3:10 балів
	Виконання додаткових завдань у вигляді доповідей, презентацій, узагальнень, або підготовка реферату	(+15 балів)	(+15 балів)
<i>Всього, разом (мінімум-максимум)</i>		Від 61 до 100	61-100

10. Критерії оцінювання результатів навчання
(розподіл балів за змістовними модулями і видами навчальної роботи)

	Денне відділення		Заочне відділення	
	Вид роботи	Кількість балів (макс.)	Вид роботи	Кількість балів
ЗМ1	Лекційне заняття (5х2)	10	Лекційне заняття (2х10)	20
	Усне опитування (3х4)	12	Самостійна робота	15
	МКР 1 (тести)	10		
ЗМ2	Лекційне заняття (5х2)	10	Лекційне заняття (2х10)	20
	Усне опитування (3х4)	12	Самостійна робота	15
	МКР 2	10		
ЗМ3	Лекційне заняття (5х2)	10	Лекційне заняття (2х10)	20
	Усне опитування (4х4)	16	Самостійна робота	10
	Мкр 3	10		
Виконання (за бажанням) додаткових завдань у вигляді доповідей, презентацій, узагальнень, або підготовка реферату		(+15)		(+15)
Всього поточних оцінок, балів		61-100	Мінімум 61	Макс. 100
Підсумковий контроль	Залік	61-100	Залік	61-100
Сума, макс.	100 (60 + 40)	100	Сума	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Шкала оцінювання: національна та ECTS			
Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	'задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Засоби навчання

У якості наочного матеріалу під час лекційних занять використовуються:

1. Підручники та навчальні посібники
2. Лекційні матеріали на електронних носіях
3. Матеріали для самостійного вивчення на електронних носіях
4. Фото та відеоматеріали
5. Мультимедійне забезпечення курсу дисципліни

Як наочний матеріал на лекціях застосовуються презентації. З метою роз'яснення найбільш складних питань дисципліни та підвищення якості виконання індивідуального завдання проводяться групові та індивідуальні консультації за розкладом кафедри.

Постійно, для роз'яснення найбільш складних питань за курсом дисципліни та підвищення якості знань студентів передбачено індивідуальні консультації викладача за розкладом кафедри. За необхідності, для проведення контрольних заходів оцінки рівня засвоєння матеріалу кожного окремого змістового модуля можливо проведення письмових контрольних та індивідуальних тестових контролів.

12. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Екологія Миколаївської області. Під ред. І.В. Наконечного Миколаїв. НУК. 2020. 320 с.
2. Джерела з історії Південної України. Т.10: Описи Степової України останньої чверті XVIII – початку XIX століття. Упор. А. Бойко. Запоріжжя, 2009. 434 с.
3. Довідник найцініших територій та об'єктів в межах Арбузинського, Доманівського районів Миколаївської області та м.Южноукраїнськ. Під ред. Г.В. Коломієць та Я.І. Мовчана. Київ, 2008. 80 с.
4. Екологічний паспорт Миколаївської області за 2019 рік. Обласна державна адміністрація Миколаївської області. Офіційний документ 2020. 124 с.
[URL:http://Mukolaiv/ecopassport2018.pdf](http://Mukolaiv/ecopassport2018.pdf)
5. Маринич О.М., Шищенко П.Г. Фізична географія України. Київ, Знання. 2003. 479 с.
6. Офіційний Сайт Міністерства екології та природних ресурсів України.
[URL:http://www.menr.gov.ua/](http://www.menr.gov.ua/)
7. Сафранов Т. А. Екологічні основи природокористування. Львів: Новий світ, 2004. 248 с.
8. Сухарев С. М., Чундак С. Ю., Сухарева О. Ю. Основи екології та охорони довкілля: Навчальний посібник. К. : Центр навчальної літератури, 2006. 391 с.
9. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року. *Витяг із Закону України* від 21 грудня 2010 року № 2818-Vi.
[URL:http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2818-17/print1463743908801457](http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2818-17/print1463743908801457).
10. Тофтул М. Г. Екологічна етика. Житомир: Вид-во ЖДУ ім.І. Франка, 2014. 416 с.
11. Робоча група ВООЗ. Женевський центр. Офіційний сайт. Разд. Окружающая среда и безопасность пищевых продуктов. [URL:https://www.euro.who.int/ru/health-topics/health-emergencies/coronavirus-covid-19/publications-and-technical-guidance/environment-and-food-safety](https://www.euro.who.int/ru/health-topics/health-emergencies/coronavirus-covid-19/publications-and-technical-guidance/environment-and-food-safety)

Додаткова

1. Закон України від 19.06.2003 р. № 962IV “Про охорону земель”.
[URL:http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/962-15](http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/962-15)
2. Аграрний сектор України: Статистика. Сільське, лісове та рибне господарство.
[URL:http://agroua.net/statistics/](http://agroua.net/statistics/)

3. Аналітика екологічної ситуації в Україні. Офіційний сайт. URL: <http://ecology.at.ua>.
4. Аналітичний звіт «Базове дослідження стану та напрямів розвитку екологічної політики України та перспектив посилення участі організацій громадянського суспільства у розробці та впровадженні політик, дружніх до довкілля» (період: 2018-січень 2019). URL: https://www.irf.ua/wp-content/uploads/2019/12/baseline-research_report_publishing-dec-2019.pdf
5. Балюк С.А. та ін. Сучасні проблеми деградації ґрунтів і заходи щодо досягнення нейтрального її рівня. *Вісник аграрної науки*. 2017. С. 5. URL: http://agrovisnyk.com/pdf/ua_2017_08_01.pdf
6. Бернская конвенция. URL: <https://www.coe.int/ru/web/impact-convention-human-rights/convention-on-the-conservation-of-european-wildlife-and-natural-habitats#/>
7. Военно-топографическая карта Российской Империи 1846-1863 гг. (издавалась до 1919 г.), созданная под руководством Ф.Ф. Шуберта и П.А. Тучкова. Масштаб: 3 версты на дюйм. Ряд: XXVIII, лист: 11. Показаны территории: Херсонской губернии. URL: <http://www.etomesto.ru/shubert-map/28-11/>
8. Геродот. Історії в дев'яти книгах. Київ: Наукова думка; 1993. 576 с
9. Глобальные климатические карты Мира. URL: <http://www.fao.org/sd/eidirect/climate/eisp0002.htm>
10. Годлевська О., Загороднюк І., Шевченко М. Фауна України: охоронні категорії. Довідник. Київ, 2010. 80 с.
11. Ґрунти України: властивості, генезис, менеджмент родючості. Київ, 2010. 412 с.
12. Декларація Ріо-де-Жанейро щодо навколишнього середовища та розвитку. Міжнародний документ ООН. URL: http://zakon.nau.ua/doc/?code=995_455
13. Дубовий В.І. Дубовий О.В. Екологічна культура: навч. посіб. Херсон: Грінь Д.С., 2016. 256 с.
14. Екологічний паспорт Миколаївської області. 2021. Державне управління охорони навколишнього природного середовища в Миколаївській області. URL: https://mepr.gov.ua/files/docs/eco_passport/2021.pdf
15. Екомережа степової зони України: принципи створення, структура, елементи. Під ред. Д. В. Дубини, Я. І. Мовчана. К., 2013. 409 с.
16. Заповідна справа в Україні: Навчальний посібник. За ред. М.Д. Гродзинського, М.П. Стеценка. Київ, 2003. 306 с.
17. Збереження і невиснажливе використання біорізноманіття України: стан та перспективи. За ред. Ю.Р.Шеляг-Сосонко. Київ, 2003. 248 с.
18. Зелена книга України. Під ред. Я. П. Дідуха. Київ, Альтерпрес, 2009. 448 с.
19. Зелёная книга Украинской ССР: редкие исчезающие и типичные, нуждающиеся в охране растительные сообщества. Под ред. Шеляг-Сосонко Ю.Р. Київ, Наукова думка, 1987. 216 с.
20. Кириков С. В. Человек и природа степного Причерноморья с геродотовского времени до начала XIX века. Антропогенные факторы в истории развития современных экосистем. Москва, 1981. С. 87–97.
21. Левицька О. та ін. Екологічна етика. Філософський енциклопедичний словник. Київ : Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України : Абрис, 2002. 742 с.
22. Маринич А.М., Пашенко В.М., Шищенко П.Г. Природа Украинской ССР. Ландшафты и физико-географическое районирование. Київ, Наук. думка. 1985. 224 с.
23. Маринич О.М., Ланько А.І., Щербань М.І., Шищенко П.Г. Фізична географія Української РСР. За ред. О.М. Маринича. Київ, Вища школа, 1982. 208 с.
24. МГЭИК, 2014: Изменение климата, 2014 г.: Обобщающий доклад. Вклад Рабочих групп I, II и III в Пятый оценочный доклад Межправительственной группы экспертов по изменению климата. Женева, Швейцария, 163 с. URL: https://www.ipcc.ch/site/assets/uploads/2018/02/SYR_AR5_FINAL_full_ru.pdf

25. Пірко В. Заселення і господарське освоєння Степової України в XVI-XVIII ст. Донецьк, 2004. 224 с.
26. Попович С.Ю. Природно-заповідна справа: навчальний посібник. Київ, Арістей, 2007. 480 с.
27. Проць Б. Г. та ін. Експрес-оцінка стану територій природно-заповідного фонду України та визначення пріоритетів щодо управління ними. Львів: Гриф Фонд, 2010. 92 с.
28. Червона Книга України. Рослинний Світ. Під ред. Я.П. Дідуха. Київ, 2009. 900 с.

Інформаційні ресурси в інтернеті

1. CORINE Land Cover: www.eea.europa.eu/publications/COR0-landcover
2. База даних по історическому климату для ГИС. Database. Reformatted for GIS Spatial Analysis. <http://csi.cgiar.org/cru/>
3. EEA - European Environment Agency. <http://www.eea.europa.eu/>
4. EUROPA - Environment: <http://ec.europa.eu/environment/>
5. Free GIS Data Sources: Best Global Raster and Vector Datasets - GIS Geography: www.gisgeography.com/best-free-gis-data-sourcesraster-vector/
6. Global Horizontal Irradiation (2012). URL:<http://Solargis.info>
7. Google Maps: <http://maps.google.com/>
8. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. <http://www.nbuv.gov.ua>.
9. <http://www.menr.gov.ua/> - сторінка Міністерства екології та природних ресурсів України.
10. <http://unesco.org.ua/> - сторінка Національної комісії України у справах ЮНЕСКО
11. <http://www.coe.int/> - сторінка Ради Європи.
12. <http://www.nature.coe.int/> - сторінка Центру Natura при Раді Європи.
13. <http://unesco.org/mab> - сторінка Програми ЮНЕСКО „Людина і біосфера”, в рамках якої створена Світова мережа біосферних резерватів
14. <http://www.unesco.org/mab/BRs/BRlist.shtml> - Список біосферних заповідників (резерватів), занесених до мережі програми ЮНЕСКО «Людина і біосфера».
15. <http://www.ecnc.nl/doc/lynx/> - сторінка Всеєвропейської екомережі на сайті Всеєвропейської стратегії збереження біологічного та ландшафтного різноманіття
16. <http://www.panda.org/> - сторінка Міжнародного фонду охорони природи (WWF International)
17. <http://whc.unesco.org/heritage.htm> - сторінка Конвенції про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини (Париж, 1972 р.)
18. <http://ramsar.org/> - сторінка Конвенції про водно-болотні угіддя, що мають міжнародне значення головним чином як середовище існування водоплавних птахів (Рамсар, 1971)
19. <http://cites.org/> - сторінка Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення (CITES, Вашингтон, 1979 р.)
20. <http://www.wcmc.org.uk/cms/> - сторінка Конвенції про збереження мігруючих видів диких тварин (Бонн, 1979 р.)
21. <http://www.grid.unep.ch/bsein/redbook/index.htm> - сторінка Червоної книги Чорного моря (Конвенція про захист Чорного моря від забруднення, Бухарест, 1992)